

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^E JAARGANG

WOENSDAG 26 SEPTEMBER 1934

No. 978

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; L. H. Mansholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN. COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Weldeven Baron Rengers; Jan Schilthuis; Prof. Mr. F. de Vries. Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart. Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk. Secretariaat: Pieter de Hoohweg 122, Rotterdam. Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

INHOUD.

	Biz.
NOGMAALS DE RUBBERREGELING door J. F. Haccoü ..	846
Clearingverdrag met Duitschland door C. A. Klaasse ..	848
De resultaten der devaluatie-politiek in het eerste halfjaar 1934 I door Dr. J. G. Stridiron	850
De economische positie van Rotterdam in het midden van 1934 door Mr. W. F. Lichtenauer	852
Controle van den invoer in Duitschland door Hk. Riemens	853
De Rijksmiddelen over Augustus 1934	855
ONTVANGEN BOEKEN	856
MAANDCIJFERS:	
Overzicht van den stand der Rijksmiddelen	857
STATISTIEKEN	857—860
*Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

25 SEPTEMBER 1934.

Op de geldmarkt heerschte een lusteloze stemming. Het disconto is op zulk een peil aangeland, dat het voor beleggers weinig bekooring biedt. De notering van $\frac{1}{2}$ pCt. voor drie-maands bankaccepten is dan ook meer nominaal. Prolongatie 1 pCt.

De inschrijving op het schatkistpapier had het volgende resultaat:

	ingeschr. toegewezen			
	(in mill. glds.)		prijs	rendem.
3-maands ..	13.23	12.1	f 998.70	$\frac{1}{2}$ pCt.
6-maands ..	14.43	12.68	„ 995.60	$\frac{7}{8}$ pCt.
1-jaars	32.673	9.114	„ 1.011	1 $\frac{1}{2}$ pCt.
3-jaars	4.826	3.826	„ 1.015.90	2 $\frac{5}{16}$ pCt.
5-jaars	24.301	13.651	„ 1.020	2 $\frac{25}{32}$ pCt.

Nu de overeenkomst inzake het Duitsch-Nederlandsche betalingsverkeer tot stand is gekomen, is de Märkenhandel hier te lande, die toch al weinig beteekende, ongeveer afgelopen. Alleen voor buitenlandsche rekening kunnen nog vrije Marken worden gehandeld; de prijs is van 58.90 op 58.77 $\frac{1}{2}$ teruggedaan. De Pondenkoers liep hier achteruit en kwam van 7.29 $\frac{1}{2}$ op 7.62 $\frac{1}{2}$, terwijl Dollars onveranderd rond de 1.45 $\frac{1}{2}$ noteerden. \$/£ liep op van 5.00 $\frac{1}{2}$ — 4.98 $\frac{1}{2}$. Fransche Francs bleven ongeveer 9.72 $\frac{1}{2}$. De overige koersen veranderden eveneens niet noemenswaard.

Ponden op één- en drie-maanden levering zijn een fractie achteruit gelopen; het disagio bedraagt nu $\frac{1}{8}$ resp. $\frac{11}{16}$ c. Termijndollars onveranderd.

Op de goudmarkt weinig beweging; de prijzen liggen eerder iets lager.

NOGMAALS DE RUBBERREGELING.

In diverse verordeningen en besluiten zijn de in de ordonnaties vastgelegde richtlijnen nader uitgewerkt, zoodat wij thans de hoofdzaken nader kunnen beschouwen.

De grondslag in 1934 voor het aandeel van elke onderneming is volgens de *ondernemings-rubber-uitvoerorder* de werkelijk verkregen productie in de basisjaren (1929 t/m. 1932). Indien evenwel in één of meer der jaren 1930 t/m. 1932 de productie minder dan $\frac{1}{4}$ van het gemiddelde in de vorige basisjaren was, dan blijft het betreffende jaar buiten beschouwing. Op dezen grondslag echter worden verschillende correcties toegepast. Allereerst voor jonge aanplantingen, d.z. die van 1921 en later, welke al naar gelang zij wel of niet getapt zijn een kleine of grotere extra-toewijzing krijgen. De grootte dier extra-toewijzing hangt mede af van den aard van het gebezigde plantmateriaal en van de wijze van aanplant (sec of gemengd). Het principe, waarvan werd uitgegaan is de potentiële productie te taxeerden en dit heeft tot gevolg gehad, dat voor het werkelijk superieure oculatie-materiaal — dus dat geplant in 1925 en later — het accres ook aanzienlijk hooger is dan voor gewone zaailingen-aanplantingen. Terwijl voor zaailingen met 500 kg per ha in het 9e jaar het maximum wordt bereikt is dit voor oculaties 800 kg in hetzelfde jaar, gebaseerd op een capaciteit van 1000 kg in het 12e jaar. Vergeleken met de werkelijkheid zijn deze cijfers conservatief, aangezien producties van boven de 1800 kg voor deze aanplantingen voorkomen. In dit verband is het belangwekkend na te gaan hoe het met den omvang der oculatie-tuinen in ons Indië staat; de Voorzitter van het Algemeen Landbouw Syndicaat heeft daaromtrent in een lezing eenige cijfers gegeven, waaruit blijkt, dat totaal ruim 121.000 ha met oculaties zijn beplant, waarvan 10.000 vóór 1925 (dus, zonder meer, niet superieur) en 35.000 in 1930 en 1931. Voor 1935 komt dus als tapbaar areaal 76.000 ha in aanmerking. Weliswaar is oogenschijnlijk een uit superieur materiaal geplant areaal van 111.000 ha niet veel tegenover een totalen ondernemingsaanplant van ruim 580.000, doch het is ruim 19 pCt. en de tapresultaten, ook in aanplantingen — dus in het groot — wijzen op een aanzienlijk grotere productie-capaciteit, waardoor dit cijfer in een ander licht komt te staan.

Een tweede groep correcties is voor ondernemingen, welke in de basisjaren in het geheel niet getapt hebben; hier stelt de Directeur van Economische Zaken, na advies van de ingestelde Permanente Commissie, voor de aanplantingen van 1920 en ouder de productie-capaciteit vast. Rooiing in vroegere jaren tenslotte leidt tot een verlaging der standaardproductie.

Hiermede en met hetgeen wij reeds in onze vorige artikelen schreven zijn de voornaamste bepalingen uit de regeling voor ondernemingsrubber vastgelegd; daarnaast worden technische, administratieve en straf-bepalingen gegeven, voor welke wij den lezer naar ordonnantie en verordening verwijzen.

* * *

De vaststelling van de gezamenlijke standaardproductie voor ondernemingen (en bevolkingsaanplant op Java) in 1934 is onlangs geschied; zij bedraagt ongeveer 225.000 ton (à 1000 kg) tegen onzen grondslag volgens de internationale overeenkomst 208.532 ton. Worden de thans voor de laatste 7 maanden geldende percentages gehandhaafd, waarbij dus gemiddeld ruim 87 pCt. mag worden uitgevoerd, dan betekent dit een restrictie op de individuele standaardproducties van 19,4 pCt. over deze periode.

Voor 1935 wordt nog naar een grondslag voor de vaststelling der individuele producties der onderne-

mingen gezocht. Aangezien dit een zuiver economisch onderwerp is, zijn beschouwingen daaromtrent in dit weekblad volkomen op haar plaats, zoodat wij daaromtrent eenige opmerkingen willen maken. Wil men tot een billijken grondslag komen, dan zal naar den causalen samenhang dienen te worden gezocht. Refererend aan onze vorige artikelen moet dan allereerst vastgesteld worden, dat verantwoordelijk zijn geweest voor de overproductie de jonge aanplantingen, welke — voor zoover niet aangelegd ter vervanging van oude tuinen — of tengevolge van een onjuiste taxatie der toekomstige consumptie of tengevolge van een overschatting van haar verdringingskracht zijn ontstaan; door aanvaarding van de restrictie heeft men bovendien het standpunt, dat de oudere aanplantingen geen reden van bestaan meer zouden hebben, verlaten.

Bekend is, dat de grondslagen voor de quota der verschillende gebieden op 2 factoren zijn gebaseerd: allereerst op de verkregen producties en dan op de verwachte vermeerdering uithoofde van den jongen aanplant.

De verkregen producties aan ondernemingsrubber werden, zij het met verlies, voortgebracht door de ondernemingen, welke onder de gunstigste voorwaarden werkten en gedurende de moeilijkste jaren de vraag nog van de benodigde hoeveelheid rubber — zelfs meer dan deze — voorzagen; 1932 is het jaar, waarin de selectie onder ondernemingsproducenten het scherpst is geweest.

De producenten, die toen de markt van rubber voorzagen, dienen dan echter ook allereerst in aanmerking te komen om thans van de verbetering te profiteren, voor zoover hun producties niet door dootappen der boomen werden verkregen; zij toch hebben getoond onder alle omstandigheden de continuïteit hunner productie te handhaven en zouden ook bij een normale ontwikkeling het eerst de baten van het instandhouden der organisatie hebben geïnd. De productie van ondernemingsrubber in Ned.-Indië bedroeg toen rond 150.000 tons (à 1000 kg), inclusief de resultaten van het dootappen, en de producenten van het verschil — vermoedelijk ongeveer 140.000 ton — dienen dan ook o.i. allereerst ten volle toewijzing voor hun hoeveelheid te verkrijgen; van het ten uitvoer toegelaten kwantum ondernemingsrubber, dat gebaseerd is op een grondslag van 236.968 ton (à 1000 kg) voor 1935 zal dus allereerst deze circa 140.000 ton in aftrek dienen te worden gebracht.

Het dan nog resteerende kwantum dient dan o.i. verdeeld te worden over de resteerende gezamenlijke standaardproducties der ondernemingen.

Door een dergelijke regeling zou o.i. worden bereikt, dat de producenten, die getoond hebben het meest efficiënt te werken, ook thans het minste nadeel ondervinden van de regeling.

Daartegenover kan niet gesteld worden, dat de superieure aanplantingen vermoedelijk op den duur goedkoper kunnen produceeren, want deze hebben den strijd tot het uiterste opgegeven en kunnen zich zoodoende niet op dit voordeel laten voorstaan nu de andere, de werkelijke producenten, zich tenslotte hebben gehandhaafd.

Langs dezen weg wordt gezocht naar een oplossing, welke verband houdt met de verhoudingen in den bedrijfstak.

Wenden wij ons nu tot de andere categorie producenten: *de bevolkingsrubber in de Buitengewesten*.

Opvallend is, dat de verdediging van den aan deze groep toegewezen grondslag in de pers veelal op historische gronden is geschied. Men redeneert dan, dat de bevolkingsaanplant zijn ontstaan aan den Europeeschen landbouw heeft te danken, welke laatste dus de oudste rechten heeft. Het behoeft geen betoog, dat een dergelijke redeneering moeilijk vol te houden is, indien men zich om een conferentie-tafel gaat scharen; die producenten zijn er nu eenmaal en een

historisch argument geeft wel verbazend weinig kracht, indien men bedenkt, dat de hevea een uitheemsch gewas is!

Wij kunnen ons echter zeer goed voorstellen, dat men zich op het standpunt stelt, dat voor het algemeen belang de ondernemingsrubber meer beteekent dan het bevolkingsproduct, dat dus *de ondernemingsrubber een meer belangrijke welvaartsfactor* vormt. Dan evenwel wordt uit het oog verloren, dat de *restrictie in eerste instantie bedoelt een producenten- en niet een algemeen belang te dienen*.

Doch bovendien, indien dit aangehouden is, kan men toch ook rustig erkennen, dat — ten bate van het algemeen welzijn — de belangen van een bepaalde producentengroep in het gedrang moesten komen. Dit valt toch niet te ontkennen en juist, omdat de pers in het algemeen de regeling heeft verdedigd, terwijl wij haar, na bekend worden, dadelijk, uitgaande van de kenschetsing van de restrictie als een producentenbelang, hebben aangevallen, citeeren wij hier gaarne het oordeel van den heer Th. Ligthart, in het Juli-bericht der Amsterdamsche Bank geuit: „It is difficult to avoid the impression that native rubber is to be called upon to pay the piper.”

De eerste maatregelen met betrekking tot de bevolkingsrubber hebben onze vrees, dat deze, behalve onder den last van het uitvoerrecht zelf, ook onder een voortdurende onzekerheid zou lijden, bewaarheid. Het uitvoerrecht, dat boven het bestaande van 5 pCt. wordt geheven, werd, in verband met den graad van onzuiverheid van het product, gedifferentieerd in:

a. een recht voor droge rubber, welke machines (ook handmangels) heeft gepasseerd; b. een recht voor ruwe, geheel ongezuiverde scraps en dito aardrubber; c. een recht voor alle andere rubber uit de uitvoerhavens in Atjeh en Onderh., Riouw en Onderh., Bangka en Onderh., Sumatra's Westkust, Sabang, Samboe en Tarampah; d. een recht voor alle andere bevolkingsrubber, uit de overige havens uitgevoerd.

Mede in verband met de mate van bewerking stond ook, dat het onder a. bedoelde recht eerst per 16 Juli van kracht werd, terwijl de andere reeds op 1 Juni in werking traden.

De basis voor de verschillende heffingen was het onder b. genoemde recht, dat oorspronkelijk op 5 cts. per kg werd gefixeerd, terwijl de onder a., c. en d. genoemde rechten op resp. 10, 8¼ en 7 cts. per kg werden vastgesteld. Reeds spoedig evenwel werd de basis op 8 en later op 10 cts. gebracht en werden dus ook alle heffingen, eenigszins anders gegroepeerd en met nog verder gaande differentiatie, evenredig verhoogd.

Hier bleek wel duidelijk het experimenteele karakter van het uitvoerrecht, waarvoor wij reeds dadelijk hebben gewaarschuwd, en bevat een onlangs gepubliceerd bericht, dat thans de druk plaatselijk te zwaar is, waarheid, dan, mogen wij binnenkort wellicht weer een verlaging van het recht verwachten.

Voor een beoordeeling der bevolkingsrubber hebben wij thans in de 18e Berichtgeving de gegevens over het eerste kwartaal van dit jaar ter beschikking, waaruit blijkt, dat nog nergens het tapbare areaal geheel in productie was genomen. Over het algemeen werd het uitgevoerde product van 50 à 60 pCt. van het areaal verkregen, doch de aantrekking van arbeiders leidde reeds tot in de laatste jaren ongekende loonhoogte. Naast betaling in natura, waarbij de rubberprijs natuurlijk doorslaggevend is, kwam die in geld weer meer in trek en in Tapanoeli bereikte het loon een hoogte van 60 à 65 cts. per dag. Dat deze aantrekking ook later is gehandhaafd, blijkt b.v. uit de klacht van ondernemers op Sumatra over het verloop onder de arbeiders, een gevaar, waarop wij reeds vroeger wezen (vgl. E.-S.B. d.d. 18 Januari 1933, pag. 44). De rubber bleek dus weer meer aantrekkelijkheid voor de bevolking en arbeiders te krijgen; zelfs lazen wij, dat voor Bangka en Onderh. bij-

plant van rubber, zij het zeer weinig, werd gesignaleerd.

De vastere markt leidde bovendien, door de geringere risico's voor den handel, tot een onevenredige stijging van de blanket-notering, die van 67,4 pCt. van de sheet-notering in December 1933 steeg tot 81 pCt. in Maart 1934, welke tendens ook in het binnenland tot een onevenredige prijsstijging heeft geleid.

Het blijkt uit een analyse der cijfers, dat gebrek aan arbeidskrachten nog de voornaamste rem was voor een sterk opvoeren der productie, doch tevens, dat de transmigratie steeds grotere afmetingen aannam.

Het behoeft evenwel geen betoog, dat een recht van 10 cts. per hkg droge rubber, bij een sheetprijs van ongeveer 24 cts. fob. niet kan nalaten invloed te oefenen, hoewel anderzijds de coprah-prijzen thans uiterst laag en ook de belooningen op de ondernemingen in de Buitengewesten lager zijn dan een paar jaar geleden, zoodat deze ook nu nog bij een dagproductie van 3 à 4½ kg droog product per tapper in deeltap (b.v. bagi tiga) kunnen worden gehaald.

Zoals reeds bij de behandeling in den Volksraad werd toegezegd, wordt met de voorbereiding der individueele restrictie geregeld voortgegaan en o.a. voor de Riouw-archipel staat de invoering per 1 Januari a.s. dan ook vast, terwijl zij voor andere streken vermoedelijk verwacht kan worden. Daar waar de omvang der aanplantingen kan worden overzien, is zij ook inderdaad technisch mogelijk, doch zij blijft o.i. in strijd met het karakter der bevolkingsrubberwinning en of zij als zoodanig van het standpunt van producenten een succes zal worden?

Voor groote andere gebieden is evenwel omtrent den juisten omvang der aanplantingen nog weinig bekend en daarmee is dus ook individueele restrictie nog uitgesloten.

Een gelukkig verschijnsel is de toenemende zorg bij de bereiding, ten behoeve waarvan de import van handmangels sterk is toegenomen, o.a., blijkens de 18e Berichtgeving, op Bangka; een ontwikkeling, welke zich volgens latere berichten ook na het eerste kwartaal, b.v. in Indragiri, heeft voortgezet.

Omtrent de besteding van het uitvoerrecht zijn thans de eerste gegevens bekend en de aanwending der baten, voor zoover zij niet dienen ter dekking van de kosten der restrictie en in de toekomst van een deel der uitgaven voor research, geschiedt allereerst in het belang van de gemeenschap (afkoop heeren-diensten, verlichting van den druk der landrente, betaling der inkomstenbelasting, en ten behoeve der voedselvoorziening) en daarmee dus ook in dat der producenten. Zeker wordt hierdoor weer het bevolkingsbelang gediend, doch blijft ook onze critiek van kracht, omdat het een heffing betreft, die bovendien niet plaats heeft over een surplus, doch over den geheelen uitvoer.

Richt men hier het oog op het algemeen belang, dan zal alweer de besteding kunnen worden toegewicht, doch men mag zeker niet blind blijven voor de wijze, waarop deze gelden — door een zeer eenzijdige belasting — worden verkregen, waartegen niet de redeneering baat, dat door een maatregel der gemeenschap de prijsverhooging is teweeggebracht, want als de gemeenschap dan ook de baten voor een groot deel in haar zak zou steken, terwijl zij de producenten in beuarde tijden in principe aan hun lot overlaat, dan zou dit een methode zijn, welke zeker, naar wij meenen, geen verdediging bij de tegenwoordige overheid vindt. De moeilijkheid is echter, dat van het uitvoerrecht geen restitutie aan de individueele producenten kan worden gegeven, omdat het, afgezien van de moeilijkheden hieraan verbonden, dan geheel fictief zou zijn. Zoo gezien vormt het een welkom middel om de bevolking bij de economische moeilijkheden ook in de rubbergebieden der Buitengewesten — hoewel deze dank zij het herstel van den rubberprijs reeds kleiner geworden zijn — te hulp te komen.

CLEARINGVERDRAG MET DUITSCHLAND.

Toen ik in het nummer van 22 Augustus de per 15 van die maand in werking getreden autonome clearing met Duitschland besprak, releveerde ik, dat uit de door de regeering terzake opgestelde nota zeer duidelijk de wensch bleek om zoo spoedig mogelijk de autonome door een verdragsclearing te vervangen. De onderhandelingen terzake zijn intusschen met een korte onderbreking gevoerd en hebben thans geleid tot het beoogde resultaat: een overeenkomst tot wederzijdsche clearing voor een gedeelte van het betalingsverkeer tusschen beide landen. Het verdrag treedt eerst definitief in werking, nadat de ratificatie heeft plaats gevonden, en wel 15 dagen na uitwisseling der bekrachtigingsoorkonden. Overeengekomen is echter, dat voorloopig reeds de bepalingen door beide landen zullen worden toegepast met ingang van 24 September. Dit beteekent dus de facto een onmiddellijke toepassing na de publicatie, want het criterium voor de storting in clearing onder de vigueur van deze bepalingen is niet, zooals bij de vorige regeling, afhankelijk van het tijdstip, waarop de goederen binnenkomen, maar van het tijdstip, waarop de verplichting vervalt. Van een overgangstijd terzake van vroeger ingevoerde goederen is dus dit keer practisch geen sprake.

Wanneer we de nieuwe regeling leggen naast die welke sedert 15 Augustus gold dan vallen de volgende verschillen op:

1. De voornaamste wijziging en tevens verbetering is wel, dat de *origine* der in clearing te verrekenen im- en exporten primair is geworden. In mijn genoemde beschouwing vermeldde ik reeds als één van de voornaamste lacunes van onze autonome clearing de mogelijkheid van ontduiking door „indirecte import”. In art. 2 van de clearingwet, zoowel als in art. 1 van de Algemeene Maatregel van Bestuur tot uitvoering der wet van 5 Juli 1933 wordt gesproken van het doen teniet gaan van schulden door *invoer uit gebiedsdeelen* van bij K.B. aan te wijzen vreemde mogendheden. De geografische grensoverschrijding der ingevoerde goederen wordt dan het criterium van de mogelijkheid van het opleggen eener verplichting tot storting in clearing. De practijk heeft reeds bewezen, dat de tot nu toe van kracht zijnde clearing mede door deze lacune wordt ondermijnd. Invoer van Deutsche goederen over Antwerpen is geen zeldzaamheid. De verdragsclearing, hoewel berustend op dezelfde clearingwet, waaraan dit lek inhearent is, kan dit bezwaar ondervangen, omdat het geratificeerde verdrag immers verder kan gaan dan de machtigingswet, wjl eenvoudig de latere wet de eerdere voorbijstreeft. Ook het clearingverdrag met Chili kende reeds de origine-kwestie, hoewel de oplossing wellicht nog niet ideaal was. Het nieuwe clearingtractaat met Duitschland nu spreekt niet van vereffening van wederzijdsche invoeren uit de beide betrokken gebieden, maar van *invoer van Nederlandsche goederen in Duitschland en van Deutsche goederen in Nederland*. Het verdrag zegt overigens omtrent deze kwestie niets, zoodat ongetwijfeld in beide landen nieuwe uitvoerende bepalingen moeten volgen terzake van het bijbrengen van certificats d'origine, tenzij men het wil laten bij het bij de wet opleggen van stortingsplicht in clearing aan importeurs, daarbij de effectiviteit overlatend aan een straf- en boetebepaling. In elk geval zal een nadere precisering van het origine-begrip moeten volgen, omdat geen enkel goed bijna voor 100 pCt. van een bepaalde nationale origine is. Hoe intensief moet de bewerking zijn, welke een grondstof of halffabriekaat ondergaat om het van Nederlandsche of Deutsche origine te maken? Welk percentage van den factuurprijs moet de Nederlandsche of Deutsche „bewerking” uitmaken? Daarvoor zullen maatstaven moeten worden vastgesteld. Ongetwijfeld zullen in dit verband nog moeilijkheden

rijzen, die niet gemakkelijk absoluut afdoend te ondervangen zijn.

2. In nauw verband hiermee staat de vraag van de *transitohandel*. Daarvoor bestond tot nu toe in aansluiting aan de regeling onder het bekende aanvullingsprotocol van 5 Juni jl. op de deviezenovereenkomst van ult. December 1932 een speciale bepaling, nl. dat voor zoover ook vóór December 1932 de betrokken doorvoer over ons land placht te loopen tot zekere grens de tegenwaarde daarvan op het Sonderkonto van De Nederlandsche Bank mocht worden gestort t.w. tot 10 pCt. van het z.g. „Basisquotum”. In totaal kon dus voor 15 pCt. van dat basisbedrag worden ontvangen, nl. de 5 pCt., die in het algemeen voor transfer nog wordt vrijgegeven plus de genoemde 10 pCt. storting op het Sonderkonto. Hoewel zooals gezegd de interpretatie van het originebegrip in het verdrag nog moet volgen, moet men op grond van den inhoud der gepubliceerde verdragsbepalingen aannemen, dat de mogelijkheid voor onzen transitohandel om uit de clearing hun vordering te ontvangen komt te vervallen! Dit verkeer zou dus teruggedrongen worden tot de algemeene maatstaf van 5 pCt. der basisquota. Tenzij er straks nog speciale aanvullende afspraken worden gemaakt, waartoe de mogelijkheid steeds openblijft. Wel is in het verdrag sprake van doorvoerhandel, in dier voege, dat bepaald is, dat *de kosten daarvan* in clearing gestort worden, maar daarbij heeft men het oog op doorvoer uit Duitschland door Nederland, en uit Nederland door Duitschland, niet dus over het transitohandel, dat ons het meest interesseert: doorvoer door Nederland naar Duitschland.

3. Terwijl de autonome clearing het handelsverkeer uit de overzeesche gewesten niet omvatte, en ook niet kon omvatten, is dat met de verdragsclearing wel het geval. Alleen zal althans, wat de uitvoer naar de betrokken gebieden betreft, de regeling niet onmiddellijk in werking treden, doch eerst bij het definitief van kracht worden. Onmiddellijke inwerkingtreding is niet mogelijk, omdat immers eerst de desbetreffende ordonnantiën nog moeten worden aangenomen. Het opnemen van de Koloniën in de clearing beteekent een verzwakking van onze „dekingsverhouding”, maar is gemotiveerd ter bescherming van den Indischen export. In de cijfers, die ik in genoemd artikel vermeldde als globale situatie van de clearing, hield ik dan ook reeds rekening met het Indische actieve handelsbalanssaldo met Duitschland ad rond f 40 miljoen per jaar. Juist met het oog op deze handelsbalanspositie is het natuurlijk voor Indië van groote betekenis te kunnen profiteren van onze omgekeerde verhouding.

4. De autonome clearing liet de mogelijkheid open, dat ook andere vorderingen van Nederlanders op Duitschland dan uit hoofde van goederenexport uit de clearing gedekt werden, de wet hield daaromtrent geen beperking in. Maar aangezien tot nu toe nog alle aandacht geconcentreerd was op het liquideeren van het Sonderkonto, en men nog lang niet daarmee gereed was, is men practisch tot vereffening van andere vorderingen nog niet gekomen. De verdragsregeling voorziet erin, dat aan beide zijden in de clearing vorderingen zullen worden gebracht uit anderen hoofde dan goederenbeweging. Dit gaat in zoverre ook verder dan de opzet van de autonome clearing, dat daarbij stortingen in de clearing door Nederlandsche debiteuren uitsluitend uit hoofde van importen mogelijk was. Nu vallen aan beide zijden daaronder verplichtingen, ontstaan *in verband met* het goederenverkeer als bijv. invoerrechten, vrachten, expeditiekosten, provisie (voor het agentuurbedrijf een belangrijke factor), opslag- en havenkosten e.d., transportverzekering enz. Ook het loonveredelingsverkeer is in het kader van de clearing gebracht, evenals betaling van licenties. Een factor van groote

beteekenis, die o.m. in Augustus aanleiding was tot het openen van onderhandelingen over wijziging van de bestaande deviezenovereenkomst, was de betaling van vrachten in de binnenscheepvaart. Deze zullen eveneens in de clearing komen „voor zoover de opbrengst gewoonlijk niet wordt besteed in het land van den schuldenaar”, welk laatste een volkomen rationeele beperking is.

5. Tenslotte is er nog een punt, dat de autonome clearing niet bevatte en dat daarin naar den aard ook niet thuishoorde t.w. een afspraak over een zeker minimum „vrij deviezenoverschot”, dat aan Duitschland wordt gegarandeerd. Art. 10 van het verdrag bepaalt immers: Van de op grond van dit verdrag op de rekening van het clearinginstituut bij de N.B. gestorte bedragen wordt *een nader overeen te komen aandeel* op een vrije rekening der Reichsbank bij de N.B. overgeschreven. Men moet deze bepaling zien als de opvolgster van de z.g. „Schwedenklauzel” in de deviezenovereenkomst van December 1932. Een soortgelijke bepaling komt voor in het Zweedsch-Duitsche clearingverdrag, en in de meeste andere deviezenovereenkomsten, die Duitschland sloot met landen, die een passief betalingsbalanssaldo met genoemd land hebben. Het uitgangspunt daarvan is als volgt: Duitschland is bereid die landen op grond van de passiviteit in het betalingsverkeer zekere concessies te doen inzake het transfer, mits zij erkennen, dat althans een deel van het passieve saldo voor Duitschland noodzakelijk is om negatieve betalingsbalansen met andere landen te dekken. De hoegrootheid van het percentage, dat ter vrije beschikking der Reichsbank komt, is in het verdrag niet aangegeven, hetzij omdat men dit veranderlijk wil houden in afzonderlijke regeling, dan wel dat men het geheim wil houden.

Dit voorzover betreft een vergelijking van de verdragsclearing met de tot nu toe werkende autonome. Wanneer men het verdrag legt naast de regeling zooals die vóór de autonome clearing gold dan blijkt, dat de voornaamste bezwaren, welke tot beëindiging van de deviezenovereenkomst, die van Januari 1933 tot 15 Augustus jl. werkte, leidden, ondervangen blijven:

a. De vereffening houden wij in eigen hand; indien er maar voldoende vereffensbare schulden van Nederlanders aan Duitschers zijn is het succes verzekerd. Onder de vroegere Sonderkontoregeling was dat niet het geval. Daarbij had men de medewerking der importeurs noodig die niet daartoe verplicht waren (al bracht het belang der banken mee: dat de medewerking waar mogelijk verleend werd), maar bovenal kon de heele regeling tot een aanfluiting gemaakt worden, wanneer de Duitschers zooals werkelijk gebeurde, in guldens gingen factureeren. Nu de Nederlandsche schuldenaar voor de omschreven gevallen bij De Nederlandsche Bank moet storten, en daaruit in clearing met de Reichsbank onze vorderingen gecasseerd worden onafhankelijk van de valuta, waarin de wederzijdsche verplichtingen luiden, is de regeling afdoend, wanneer maar bij ons voldoende verplichtingen bestaan die onder de clearing vallen.

b. Ook het tweede bezwaar, dat nl. de deviezenovereenkomst te weinig ver strekte en b.v. niet de gelegenheid bood daaruit vorderingen uit scheepsvrachten e.d. te „dekken”, een nadeel, dat onder de autonome clearing theoretisch al vervallen was, omdat de wet vereffening daarvan toeliet, al is het praktisch er nog niet toe gekomen, is nu definitief ondervangen.

Wanneer men tenslotte het verdrag vergelijkt met de clearingregeling door Zwitserland getroffen, een land welks verhouding tot Duitschland in het betalingsverkeer het meest de onze nabij komt, dan valt het op, dat de werkingssfeer van dat verdrag veel omvattender is. Zoo wordt b.v. het wederzijdsche reisverkeer daarin betrokken, hetgeen ongetwijfeld onze clearing met Duitschland een zeer belangrijk saldo

zou opleveren. Zoowel actief als passief is bij ons het reisverkeer uit het verdrag gelaten, zoodat het geheel aan het vrije deviezenverkeer wordt overgelaten. Het Zwitsersche verdrag omvat bovendien een belangrijk deel van het rentetransfer. Men kan zeggen, dat bijna het geheele Zwitsersche-Duitsche betalingsverkeer in het bedoelde verdrag is geregeld. Bij ons is dat niet het geval, verschillende posten vallen er aan beide zijden buiten; terwijl b.v. de renteregeling geheel afzonderlijk staat in de enkele weken geleden gesloten transferovereenkomst. Erkend moet intusschen worden, dat praktisch het verschil niet zoo groot is als het wel lijkt, met name met betrekking tot de renteregeling. Immers bij ons is volgens het transferprotocol bepaalde invoer aangewezen als Zusatzimport ter verrekening van rente, huren enz. De tegenwaarde van dien invoer zal apart gestort worden en dus buiten het clearingverdrag blijven, waaronder de betaling naar den aard zou vallen. Waar ook Zwitserland het transfereerbare rentepercentage op $4\frac{1}{2}$ pCt. vaststelde en omtrent de aanwending van het restant als aflossing een regeling trof, is er dus praktisch nauwelijks eenig verschil.⁴⁾ Dat er afgezien van het reisverkeer zoo weinig reëel verschil is tusschen beide regelingen doet de vraag rijzen, waarom destijds, toen Dr. Schacht als Minister van Economische Zaken Schmidt verving, de onderhandelingen plotseling opgeschort moesten worden. Schacht vond de regeling met Zwitserland te ongunstig voor Duitschland en wilde eerst verder met ons praten, wanneer hij nieuwe algemeene richtlijnen voor het deviezenverkeer had opgesteld. Bekend is, dat Schacht voor de clearing met landen met passieve betalingsbalans heel weinig voelde, omdat daardoor zijn streven naar invoerbeperking door deviezenrestrictie werd tegengewerkt; door de clearing wilden immers de betrokken landen de deviezenrestrictie te hunnen opzichte ineffectief maken. Waardoor dus Duitschland alleen maar de invoer kon inperken uit landen, die niet konden clearen, hetgeen echter een beperking van de Deutsche bewegingsvrijheid involveerde.

Waarom zijn wij dan toch erin geslaagd een soortgelijke regeling als Zwitserland te krijgen? Misschien omdat Schacht andere middelen heeft ontdekt om, ondanks clearing, toch den invoer te beperken? Wanneer men zijn rede op de Leipzigermesse gehouden doorleest, dan komt men inderdaad tot die slotsom. Hij heeft daarin de mogelijkheid aangestipt van invoerrantsoneering los van deviezenrestrictie. En dat blijft dan ook een zwak punt in de heele opzet der clearing; de verdragen wapenen ons wel tegen exportbesnoeiing via deviezenrestrictie, niet tegen directe invoerverboden, discrimineerende contingentieering enz. En toch kan daarmee ten aanzien van onzen export het heele effect van de clearing tenietgedaan worden! Al hebben wij dan ook handelspolitieke afweerwapenen.

Ten aanzien van het effect van de clearing is het moeilijk een definitief oordeel te vormen. Tot nu toe zijn de stortingen in clearing buitengemeen tegengevallen, zoodat de afwikkeling van het Sonderkonto op de grootste moeilijkheden stuitte. Verschillende tijdelijke factoren kunnen daarbij echter van groote beteekenis zijn geweest. Gestort moest worden voor importen, die op of na 15 Augustus plaats vonden; in verband met den termijn van leverantiecrediet moet

⁴⁾ Het eenige reële punt van verschil tusschen de Nederlandsche en de Zwitsersche regeling ligt in de kwestie van het „vrije deviezenoverschot”, dat bij ons absoluut is d.w.z. in elk geval ter beschikking te stellen, ook wanneer de clearing niet voldoende oplevert om al onze vorderingen te dekken, en bij de Zwitsersche clearing pas aan de beurt komt na vereffening van alle goederen- en dienstenprestaties. Dit verschil is te meer van beteekenis, omdat Zwitserland de clearing inging vrijwel zonder saldo op „Sonderkonto”, terwijl bij ons tientallen millioenen „oud zeer” nog weg te werken zijn, hetgeen met inachtneming van het vrije deviezenoverschot wel uiterst langzaam zal gaan.

aangenomen worden, dat in de maand, die sedertdien verliep de stortingsstroom ver beneden het normale niveau bleef. Vervolgens is daar de kwestie van den indirecten invoer, die onder de autonome clearing nog mogelijk was, en nu niet meer. Maar anderszijds zijn er twee nieuwe factoren, die de situatie zwaarder maken dan tot nu toe, t.w. het inlasschen van het betalingsverkeer met de overzeesche gewesten, en het „vrije deviezen”-gedeelte, dat onder elke omstandigheid voor de Reichsbank moet overblijven. Mede op grond van de cijfers, die ik in mijn vorig artikel vermeldde is het dus de vraag, of de afwikkeling wel zoo vlot zal gaan. En wanneer er met de liquidatie nog al wat tijd heengaat, dan komt het vraagstuk van het koersrisico bij de in clearing bij de Reichsbank gestorte bedragen weer op den voorgrond. De techniek zal in den eersten tijd ook nog wel niet zoo vlot gaan; dat de handel op Zaterdagavond gewaarschuwd wordt inzake een regeling, die Maandag in werking treedt en waarvan allerlei punten o.a. de originekwes- tie nog volkomen in de lucht hangen, lijkt wel erg veel op overhaasting, die den vloten gang van zaken niet zal bevorderen. Afgezien van de vraag of het Clearing- instituut voldoende tijd van voorbereiding heeft gehad!

C. A. K.

DE RESULTATEN DER DEVALUATIE-POLITIEK IN HET EERSTE HALFJAAR 1934.

I.

Einde 1933 en begin 1934 zijn in dit blad door ons twee artikelenreeksen gepubliceerd, waarin de welvaartsontwikkeling der „goudlanden” met die van de „niet-goudlanden” werd vergeleken.

Nu de cijfers over 1934, eerste halfjaar, grootendeels bekend zijn, zullen wij onderzoeken of onze conclusies versterking of modificatie ondergaan. Vergelijking van Engeland en de Scandinavische landen eenerzijds met landen als Nederland, België, Frankrijk en Zwitserland anderzijds zal vooropstaan. Bovendien beschikken wij over cijfers, die de ervaring, met devaluatie-politiek in Tsjechoslowakije opgedaan, weerspiegelen.

De cijfers voor onze berekening zijn wederom hoofdzakelijk ontleend aan de maandelijksche uitgave van den Volkenbond, het „Bulletin Mensuel de Statistique”, 1934, No. 8. Voor het jaar 1934 waren cijfers beschikbaar tot en met Juni. Deze cijfers zijn, om de seizoensinvloeden te elimineeren, uitgedrukt in een percentage van het eerste halfjaar 1933 en om

een continue vergelijking op basis $\frac{1927 + 1928 + 1929}{3}$

te verkrijgen, is het aldus verkregen percentage vermenigvuldigd met het cijfer voor 1933. Alle indices zijn door ons uitgedrukt op basis

$$\frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$$

I. *Het verloop der groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud.*

De tabellen geven in de eerste plaats een vergelijking tusschen het jaar 1931 en de cijfers voor het eerste halfjaar 1934 en maken daarna beantwoording mogelijk van de vraag hoe de situatie in het eerste halfjaar van 1934 zich ontwikkeld heeft in vergelijking met het onmiddellijk voorafgaande jaar.

Wat de eerste vraag betreft blijkt duidelijk, dat de afstand tusschen groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud in de niet-goudlanden, zoowel voor ieder land afzonderlijk als totaal veel kleiner is geworden (van 15,36 in 1931 tot 10,74 in 1934 eerste halfjaar), hetgeen wijst op herstel van evenwicht. In de goudlanden is de afstand, dus ook de interne verstoring daarentegen veel groter geworden (van 23,11 in 1931 tot 27,97 in 1934, eerste halfjaar). De conclusies in ons vorig artikel ondervinden dus bevestiging.

Tabel Ia. — Niveau van groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud.

Landen	1931		1933		1934 1e halfj.	
	Groot- handels- prijzen	Kosten v. levens- onderh.	Groot- handels- prijzen	Kosten v. levens- onderh.	Groot- handels- prijzen	Kosten v. levens- onderh.
1	2	3	4	5	6	7
A. Niet-Goudlanden.						
Engeland	66.99	88.55	65.19	86.14	69.09	87.08
Zweden	76.71	92.98	73.95	89.47	78.85	90.05
Noorwegen	77.36	87.43	77.36	84.—	78.—	83.55
Denemarken	75.—	88.57	82.24	91.43	86.96	95.18
B. Goudlanden.						
Nederland	66.30	89.84	50.58	82.82	54.75	84.63
België	73.39	97.01	58.83	86.35	54.99	82.41
Frankrijk	78.63	107.42	62.42	89.17	61.56	99.02
Zwitserland	76.87	93.35	63.77	81.52	63.35	80.47
Totaal groep A....	74.02	89.38	74.69	87.76	78.23	88.97
Totaal groep B....	73.80	96.91	58.90	87.22	58.66	86.63

Tabel Ib. — Afstand tusschen groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud.

Landen	Afstand in			Verschil afstand 1933/34
	1931	1933	1934 (1e halfj.)	
1	2	3	4	5
A. Niet-Goudlanden.				
Engeland	21.56	20.95	17.99	— 2.96
Zweden	16.27	15.52	11.20	— 4.32
Noorwegen	10.07	6.64	5.55	— 1.09
Denemarken	13.57	9.19	8.22	— 0.97
B. Goudlanden.				
Nederland	23.54	32.24	29.88	— 2.36
België	23.62	27.52	27.42	— 0.10
Frankrijk	28.79	35.75	37.46	+ 1.71
Zwitserland	16.48	17.75	17.12	— 0.63
Totaal groep A....	15.36	13.07	10.74	— 2.33
Totaal groep B....	23.11	28.32	27.97	— 0.35

In de tweede plaats kan men vragen of de afstand tusschen groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud in het eerste halfjaar 1934 dezelfde ontwikkeling vertoont. Voor de niet-goudlanden is het verschil wederom kleiner geworden (2,33), voor de goudlanden eveneens, echter in belangrijk mindere mate (0,35).

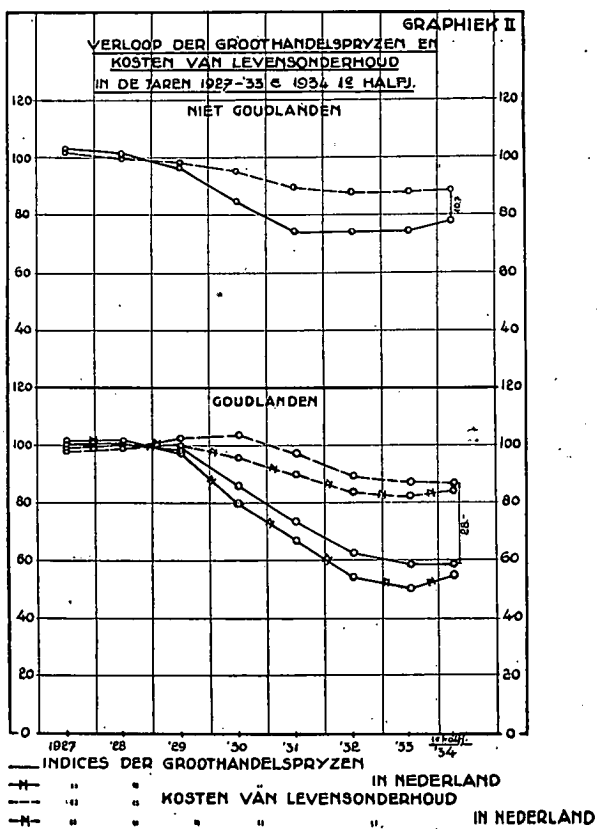
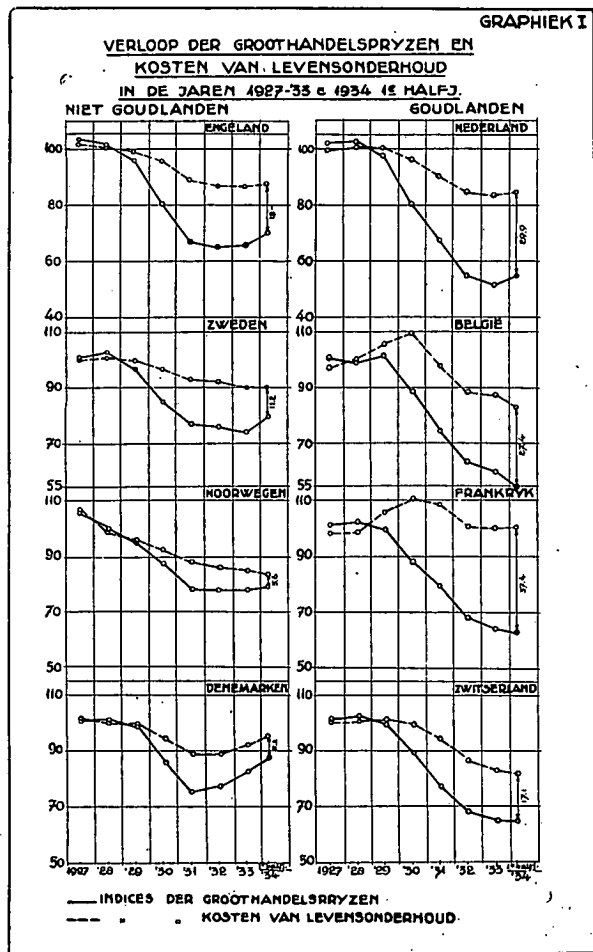
Graphiek I geeft, in tegenstelling met graphiek II, voor de ontwikkeling in ieder land afzonderlijk een duidelijk beeld. In Frankrijk wordt de afstand groter, in België blijft zij practisch gelijk, in Zwitserland wordt zij kleiner, echter in mindere mate dan in de niet-goudlanden, terwijl in Nederland de afstand eveneens vermindert, ongeveer in dezelfde mate als het gemiddelde der niet-goudlanden.

In Nederland ziet men dus een afwijking van het algemeene beeld, hetgeen niets verwonderlijks is; omstandigheden van plaatselijken aard zijn hiervan oorzaak. Wanneer deze ontwikkeling zich mocht doorzetten, zullen wij niet nalaten dit t.z.t. te registreeren.

Wij wijzen nog op de duidelijk sprekende ontwikkeling in *Tsjechoslowakije*.

Jaar	Grooth. prijzen	Kosten van levensonderh.	Afstand
1929	96.11	99.71	3.60
1930	85.37	99.96	14.59
1931	77.68	95.54	17.86
1932	71.79	93.80	22.01
1933	69.26	92.86	23.60
1934 1e halfjaar	69.81	90.97	21.16

Opmerkelijk is, dat de afstand tusschen groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud steeds groter geworden is tot en met het jaar 1933, hierna, dus *na devaluatie*, per medio Febr. 1934 is een daling ingetreden.

II. De omvang der werkloosheid.

Tabel II. — Werkloosheidscoëfficiënten (Formule $\frac{100 U}{W}$) in de jaren 1927—1933 en 1934 1e halfjaar.

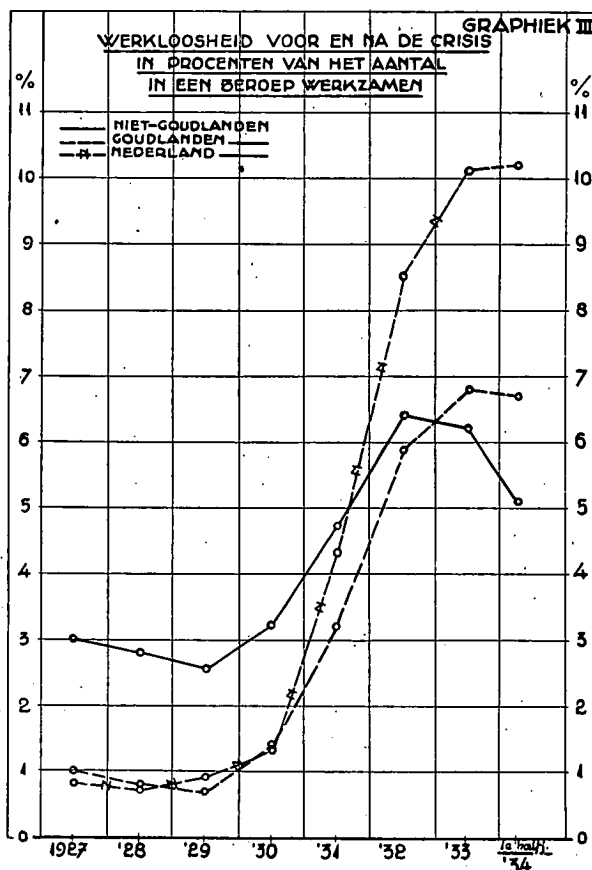
Landen	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1233	1934 1e halfj.
<i>Niet-Goudlanden.</i>								
Engeland	4.3	4.7	4.7	7.-	10.2	10.9	10.1	8.4
Zweden	1.1	1.1	1.2	1.5	2.4	3.3	3.6	2.9 ¹⁾
Noorwegen	2.1	1.9	1.7	1.7	2.4	3.-	3.2	3.2
Denemarken	4.4	3.5	3.-	2.7	4.-	8.4	8.1	5.8
Rekenk.gem.	3.-	2.8	2.65	3.2	4.75	6.4	6.25	5.1
<i>Goudlanden.</i>								
Nederland	0.8	0.7	0.9	1.3	4.3	8.5	10.1	10.2 ¹⁾
België	0.3	0.2	0.2	0.7	2.2	4.6	4.7	4.8
Frankrijk	0.2	0.1	0.0	0.1	0.3	1.4	1.4	1.5
Zwitserland	2.7	2.1	1.8	3.4	5.9	9.1	10.8	10.2 ¹⁾
Rekenk.-gem.: . .	1.-	0.8	0.7	1.4	3.2	5.9	6.8	6.7

¹⁾ Gem. van 5 mnd. v. 1934.

In de E.-S.B. van 11 October 1933 en 21 Mrt. 1934 hebben wij reeds aangetoond, dat men voor een vergelijk van den omvang der werkloosheid in verschillende landen zich niet zonder meer kan baseeren op de ter beschikking staande cijfers, wel kan men de werkloosheidscijfers uitdrukken in een percentage van het aantal werkzamen. Wij hebben hiertoe gebruik gemaakt van de eenvoudige formule $\frac{100 U}{W}$, waarin
 U = het aantal werklozen (unemployed), en
 W = „ „ in een beroep werkzamen.

In het nummer der E.-S.B. van 11 Oct. 1933 hebben wij de bronnen voor de gegevens van bovenstaande formule aangegeven. Voor Zwitserland, waar niet het totaal aantal werklozen maar slechts het aantal werklozen opgenomen in de „Unemployment insurance statistics”, bekend is, is dit aantal uitgedrukt in een pCt. van het totaal aantal verzekerde arbeiders (464.491).

De algemeene tendenz blijkt uit de rekenkundige gemiddelden van de twee groepen. In de niet-goudlanden is het beginniveau veel hoger dan dat in de

goudlanden, terwijl het eindniveau lager ligt. In de goudlanden heeft daarna een onafgebroken stijging plaats gevonden, terwijl in de niet-goudlanden na 1932 een daling optreedt. De landen afzonderlijk vertoonen met een enkele uitzondering dezelfde tendenz.

Graphiek III geeft een duidelijk beeld van den ongunstigen toestand der goudlanden, waarvan Nederland nog een bij uitstek slechte positie inneemt. Mocht Nederland in vergelijking I misschien nog de indruk wekken, beter te zijn dan de andere goudlanden, vergelijking II, die van fundamenteele betekenis is, leert wel anders.

Opmerkelijk is wederom de ontwikkeling in *Tsjechoslowakije*. De werkloosheidscoëfficiënten luiden voor dit land als volgt:

1927	0.8
1928	0.6
1929	0.6
1930	1.6
1931	4.4
1932	8.5
1933	11.3
1e halfj. 1934	10.2

Wij zien hieruit, dat de werkloosheid, die tot en met 1933 onafgebroken is gestegen, in het 1e halfj. 1934, dus na devaluatie (medio Febr. 1934) onmiddellijk is gedaald!

Dr. J. G. STRIDIRON.

(Wordt vervolgd.)

DE ECONOMISCHE POSITIE VAN ROTTERDAM IN HET MIDDEN VAN 1934.

Gedurende het eerste halfjaar 1934 heeft het verkeer over de grote Nederlandse zeehaven Rotterdam, een opmerkelijke toeneming vertoond. Dit verschijnsel is van voldoende belang, om het hieronder afzonderlijk in ogenschouw te nemen en wel wat nauwkeuriger dan in de gewone driemaandelijke aantekening daaromtrent in dit blad pleegt te geschieden. Aanleiding tot zodanig onderzoek moet te meer aanwezig worden geacht, omdat op het eerste gezicht een tegenstelling schijnt te bestaan tussen wat de verkeerscijfers ons voor ogen stellen en de weinig opgewekte toon van de beschouwingen, die de woordvoerders van Rotterdam omtrent de toestand van het economisch bestel der stad doen horen.

De voornaamste moeilijkheden, die volgens de geuite klachten aan hernieuwd opwaarts streven van Rotterdam in de weg staan, zijn de agrarische regeringspolitiek, waardoor handel in en vervoer van buitenlandse goederen worden belemmerd, alsmede de wankele economische toestand van Duitsland, die, gevoegd bij de natuurlijke neiging van dat rijk tot voorrecht van zijn eigen zeehavens, de bestaanszekerheid van onze havenstad in gevaar brengt. De vraag is dus, of nadere beschouwing van de cijfers en/of van de feiten, die daaraan ten grondslag liggen, de geduchtheid bevestigt of althans leert, dat de ogenschijnlijk bevredigende gegevens niet voldoende waarborg bieden tegenover de ongunstige tendenzen.

De eerste moeilijkheid van technische aard, die wij hebben te overwinnen, is deze, dat van het havenverkeer over de Nieuwe Waterweg slechts dat gedeelte, hetwelk zich over de haven van Rotterdam in engere zin beweegt, voldoende bekend is. De vooruitgang van dit laatste nu heeft uit algemeen Nederlands oogpunt slechts betrekkelijke waarde, omdat de winst voor een belangrijk gedeelte is behaald ten koste van de haven van Schiedam, die zich een opmerkelijk aandeel aan het stukgoedverkeer had verworven vóór de jongste verlaging van het Rotterdamse havengeld. Het zou daarom alle aanbeveling verdienen om bij de beoordeling van het goederenverkeer de Nieuwe Waterweg steeds als één geheel te beschouwen, ware het niet, dat te dien aanzien aan de hand van de bekende statistische gegevens niet voldoende in details kan worden onderscheiden tussen in- en uitvoer enerzijds en doorvoer anderzijds.

Intussen leren ook de algemene cijfers wel reeds iets. De in- en uitvoer ter zee (dus doorvoer *niet* inbegrepen) over alle havens van Hoek van Holland tot en met Dordrecht/Zwijndrecht heeft bedragen:

	1e halfjaar 1933	1e halfjaar 1934
	(in tons van 1.000 kg)	
Invoer	3.127.038	3.102.193
Uitvoer	1.042.460	1.339.717

Voor de *invoer* in Nederland langs de Nieuwe Waterweg zien wij dus *achteruitgang*. De oorzaak daarvan is vooral gelegen in de vermindering van de *graaninvoer*. De tendenz van de regeringspolitiek, welke niet bevorderlijk is voor de invoer van buitenlandse granen (crisisheffingen, compensatievoorschritten, nastreven van vervanging van buitenlandse voedergranen door inlands voer), tekent zich hier af. Ook de (monopolie)rechten op fruit en groente hebben reeds geleid tot vermindering van de invoer in ons land. Daardoor is waardevol stukgoed voor de haven verloren gegaan. Gelukkig hebben de invoeren van aardappelen en appels tot dusver de schok onderscheidenlijk goed en vrij goed doorstaan, doch het verloop van zaken laat weinig twijfel, dat ook hier kentering zal moeten intreden.

De Nederlandse *uitvoer* over de havens langs de Nieuwe Waterweg is daarentegen gestegen met bijna 300.000 ton. Ongelukkigerwijs leert nadere analyse van de cijfers, dat de vermeerdering van zeer beperkte aard is. Het verschijnsel wordt voor het overgrote gedeelte veroorzaakt door toeneming van de uitvoer van steenkool en stookolie, een speciale tak van vervoer, die voor de werkgelegenheid in de haven van ondergeschikt belang is. Voor het overige is de toeneming vrijwel geheel verklaard met de vermelding van de hoge uitvoer van benzine in het eerste kwartaal. Ook dus een zeer eenzijdige en afzijdige factor.

De behoeften en de productiviteit van het binnenland zijn dus in 1934 als grondslag voor de activiteit van de havenstreek langs de Nieuwe Waterweg in de grote lijnen *onveranderd onvoldoende* gebleven.

Rest de doorvoer, die inderdaad in beide richtingen sterk is toegenomen:

	1e halfjaar 1933	1e halfjaar 1934
Van zee	4.484.351	5.821.548
Naar zee	3.709.456	4.377.785

Wordt nu door deze imposante aanwas voor de haven meer en beter vooruitzicht geopend? Om te beginnen met de doorvoer zeewaarts, deze is reeds verklaard door de toeneming van de hoeveelheden Duitse steenkool, die de Nieuwe Waterweg passeren als bunkercoal (200.000 ton) en ter levering aan Italië (700.000 ton). Voeg daarbij enkele andere, meest ruwe stoffen, dan is de stijging reeds geheel beschreven. De mislukking van de Duitse pogingen tot forcering van de uitvoer van bewerkte producten heeft uiteraard tot gevolg gehad, dat Rotterdam — toch als uitvoerhaven van de Middel-Europese nijverheid reeds in de achterhoede — geen verbetering uit dien hoofde kon nawijzen.

De doorvoer landwaarts toont dan de geduchte stijging van bijna 1.350.000 ton, een toeneming, waarbij de havens aan Elbe en Schelde ver zijn achtergebleven. Wij registreren hier het gewone verschijnsel, dat toeneming van de aanvoeren van grondstoffen, de massale verschepingen, door de tegenwoordige natuurlijke gesteldheid van N.-W. Europa als het ware automatisch de Nieuwe Waterweg ten goede komt. De grootscheepse poging tot Ankurbelung van de Duitse industriële bedrijvigheid tekent zich hier af.

De ertsaanvoeren in Rotterdam en Vlaardingen zijn met ruim 1.000.000 ton gestegen, vooral ijzererts. Voor het overige zien wij b.v. de doorvoer van steenkool, oliezaden, vezels, ruwe metalen en halffabrikaten daarvan, oliën en vetten, harsen en gommen, hout, huiden en vellen, enz. stijgen, als even zoveel getuigenissen voor de Duitse inspanning tot verschaffing

van werk aan de industrie. Het is duidelijk, dat met de beperking van deze plannen, die onvermijdelijk is, ook de levendigheid in de Rotterdamse haven weder zal moeten inzinken. Overigens valt vermeerdering te constateren van het Rijnvervoer van granen naar boven. De Rotterdamse graanhandel staat daar buiten. Het betreft hier vooral Oost-Duits graan, dat buitenom naar het industriële westen des rijks wordt vervoerd. Enige verwachting, dat de toestand van onze graanhandel, die vroeger vooral op het Duitse achterland steunde, verbetert, kunnen wij dus aan dit verkeer, dat al weder geheel afhankelijk is van de Duitse agrarische politiek, niet ontnemen. Wat te dezen aanzien de gevolgen van de droogte zullen uitwerken, moet worden afgewacht.

Merkwaardig is, dat de doorvoer van het grote Rotterdamse marktartikel overzees fruit tot dusver op peil is gebleven, terwijl de aanvoeren tot binnenlands verbruik reeds daalden. Voor overzese appels was er b.v. zelfs nog stijging. Dit kan, naar valt te vrezzen, zo niet duren. De internationale handel heeft een zekere verbruikscapaciteit van de binnenlandse markt nodig als grondslag voor zijn operaties. Op de duur is het niet mogelijk, om het binnenlandse verbruik te drukken en toch aanbod en vraag van buiten de grenzen op hetzelfde peil te houden. De concurrentie — vooral in Antwerpen — ligt daartoe te waakzaam en voortdurend op de loer. Voor zover Duitsland koper is, dreigen overigens natuurlijk ook ten aanzien van deze verbruiksgoederen moeilijkheden, wanneer en zolang de toestand in dat land niet verbetert.

Het zou dus zeer verkeerd zijn, om te bouwen op een gang van zaken, die, niet anders dan in de jaren 1926/1929, slechts is te danken aan een kunstmatige opzweping van de bedrijvigheid in Duitsland. Het is zelfs de vraag, of de deze zomer opgekomen grotere betalingsmoeilijkheden het voordeel voor onze stad niet vrij illusoir hebben gemaakt. Het is niet mijn bedoeling door het naar voren brengen van deze feiten moedeloosheid te prediken. Veeleer zij deze ontleding van de gegevens een *aansporing tot activiteit aan alle Rotterdammers*, die iets kunnen bijdragen aan de afwending van verdere moeilijkheden. Daartoe zij hun aanbevolen:

1. wat het binnenland betreft: bestrijding van alle de handel belemmerende crisisregelingen, die niet (meer) strikt noodzakelijk zijn om andere bedreigde vaderlandse belangen te schragen;
2. wat het buitenland betreft: uitoefenen van voortdurende aandring op onze autoriteiten, ten einde de belangen van de Rotterdamse in- en doorvoerhandel, van onze zee- en Rijnvaart, van onze havenbedrijven in hun opmerkzaamheid aan te bevelen als prominente *Nederlandse* belangen, die ook bij de onderhandelingen met het buitenland zwaar moeten wegen.

MR. W. F. LICHTENAUER.

CONTROLE VAN DEN INVOER IN DUITSCHLAND.

De economische maatregelen, welke in Duitsland getroffen worden, volgen elkaar met groote snelheid op. Zoo groot is die snelheid, dat voor overdenken van de beteekenis der maatregelen in quaestie nauwelijks tijd blijft. De controle (Ueberwachung) van den invoer, die op het oogenblik alom aan de orde is, was in den aanvang van de maand Maart van dit jaar nog onbekend. De Devisenbewirtschaftung, zooals die langzamerhand ingeburgerd was, zal daarentegen geheel op het tweede plan geraken voor zoover het het goederenverkeer betreft. Juister is de situatie misschien gekenschetst door de controle op de deviezen voortaan als ondergeschikt aan de controle op den invoer te beschouwen. De partiële toewijzing der deviezen tenslotte zal, naar medegedeeld wordt, geheel verdwijnen. Zij dateert eerst van Juli 1934.

Men behoeft, geen leek in Duitse zaken te zijn

om niet geheel en al met de bovengenoemde begrippen in het reine te zijn: wie gedurende twee maanden de gebeurtenissen niet op den voet gevolgd heeft, duizelt reeds. De toestand, waarmede men vertrouwd geraakt was, was die der Devisenbewirtschaftung. Het feit, dat deviezen een schaarsch goed in het Duitse Rijk zijn sedert de credietcrisis van Juli 1931, is overbekend. Wijl schaarscher wordende goederen volgens alle economische grondbegrippen de neiging hebben, looiger in prijs te worden, zou men alle maatregelen, die sedertdien op het gebied der deviezen in Duitsland genomen zijn, op één gemeenschappelijken noemer kunnen terugbrengen: voorkomen, dat de sterke vraag naar het schaarsche goed leidt tot prijsverhoging. Anders gezegd, men heeft alles in het werk gesteld om, bij een zeer karig bezit aan deviezen, een waardedaling van de Mark te voorkomen. Het overbekende vraagstuk van de Duitse schulden behoeft hier niet in herinnering gebracht te worden. Slechts zij gememoreerd, dat de Duitse betalingsbalans zeer schematisch als volgt weergegeven kan worden: actief handelsverkeer met de Europeesche landen, waarheen vooral fabrikaten in groote hoeveelheden uitgevoerd worden, en van waaruit agrarische producten en enkele grondstoffen, half-fabrikaten en fabrikaten betrokken worden; passief handelsverkeer met de overzeesche gebieden, van waaruit de massa der voor de industrie benodigde grondstoffen betrokken wordt. Naast het handelsverkeer kwam op de betalingsbalans tot nu toe slechts één zeer groote post voor: die van de wederzijdsche schulden. Als schuldenaarsland was Duitsland, met een overwegend passieve handelsbalans in de jaren vóór de wereldcrisis door het opnemen van nieuwe leeningen in staat om den dienst op de bestaande schulden te verzekeren. De overige posten van de betalingsbalans, zooals vreemdelingenverkeer en buitenlandsch tourisme van de Duitschers, door de Duitse scheepvaart geïnde vrachten van vervoer voor buitenlandsche rekening en door Duitsland aan het buitenland betaalde scheepsvrachten, transitohandel door Duitsland en door derde landen naar en van Duitsland, zijn van secundaire beteekenis, en hebben, zeer globaal gesproken, tot dusverre elkander uitgebalanceerd. Natuurlijk niet in het verkeer van Duitsland met een bepaald land, maar in de relatie van Duitsland tot de overige wereld.

In de maanden, voorafgaande aan de credietcrisis van Juli 1931, is toen een kapitaalbeweging ontstaan, die tegengesteld was aan wat voordien geschiedde: in grooten omvang werden vorderingen op Duitsland opgezegd, terwijl van nieuwe investeeering weldra geen sprake meer was. Hierdoor ontstonden, zooals bekend is, de eerste groote betalingsmoeilijkheden. Het klassieke middel tot herstel van het verstoorde evenwicht, dat van den gouden standaard met de daaraan verbonden wisselpolitiek van de centrale bank, kon hier — gesteld dat het afdoende geweest zou zijn — niet worden toegepast, omdat deze standaard in Duitsland na de inflatie in feite niet meer is ingevoerd. Als alternatief bleef slechts de Devisenbewirtschaftung, samengaande met drastische vermindering van terugbetalingen aan het buitenland. Hetgeen door den particulieren Duitschen schuldenaar terugbetaald werd, kwam slechts voor een gedeelte in het buitenland terecht door de beperkingen, welke de Duitse regering stelde. De ruim drie jaren Devisenbewirtschaftung, die thans verlopen zijn, hebben gevoerd tot een steeds nauwer sluitend stelsel, waarbij door een menigte van bepalingen en verordeningen, ten deele ook door zeer zware straffen, alle lekkage voorkomen moest worden.

De ontwikkeling van de betalingsbalans in deze jaren was, alweer ruw geschetst, ongeveer als volgt. Het handelsverkeer is voortdurend ineengeschrompeld. De handelsbalans was tot aan het begin van 1934 actief, wat ten deele toe te schrijven was aan

het feit, dat de prijzen van grondstoffen en landbouwproducten sneller daalden dan die der fabrieken. Een krachtig deflatieproces hield den uitvoer bovendien eenigermate op peil. Voor rentebetaling en aflossing werd gaandeweg minder betaald, o.a. door renteverlaging. Kapitaalexport werd door de Devisenbewirtschaftung zooveel mogelijk voorkomen. Speciale wetten werden met hetzelfde doel uitgevaardigd, toen vele politieke vluchtelingen hun kapitaal wilden liquideren en naar het buitenland overbrengen. In 1933 en 1934 heeft men bovendien de betalingsbalans gunstig beïnvloed door de alleen in Duitsland bruikbare Sperrmark ter beschikking te stellen van het reizigersverkeer en van dien uitvoer, die, zoo tegen volwaardige Marken verrekend moest worden, achterwege gebleven zou zijn. (Zusätzliche Ausfuhr). Een aanzienlijk deel dezer Marken, ontstaan doordat aan de buitenlandsche crediteuren gedeeltelijk in vrije, en gedeeltelijk in de hier bedoelde „onvrije” deviezen betaling verleend werd, is voor de beide genoemde doeleinden gebruikt.

Een keerpunt in de ontwikkeling van de Deutsche betalingsbalans ontstond in het begin van 1934. De grootsche maatregelen tot bestrijding der werkloosheid, in den loop van 1933 in Duitsland begonnen, waren tegen het einde van dat jaar in vollen gang. Het particuliere bedrijfsleven ondervond een krachtige stimulans, zoowel door de overheidsopdrachten als door de toeneming en de nieuwe verdeling van de koopkracht — minder werklozen, maar ook verminderd loon voor de reeds tewerkgestelden. Een zekere stijging van de welvaart, maar ook een verlegging van het zwaartepunt van het Deutsche bedrijfsleven naar de binnenlandsche markt, heeft zich in de handels- en betalingsbalans doen gevoelen. Vandaar sterk gestegen import van grondstoffen voor allerlei industrieën in de eerste maanden van het jaar, waarbij tevens de prijzen dier grondstoffen opliepen, zoodat het effect op de handelsbalans vergroot werd. Daarbij kwam de droogte in dezen voorzomer, met als gevolg een grootendeels mislukte oogst van fruit en voedergewassen. De invoer van land- en tuinbouwgewassen is tengevolge van een en ander vrij sterk toegenomen, nadat in de voorafgaande jaren juist een voortdurende daling van dezen invoer, als gevolg van de door Duitsland gevoerde agrarische politiek, ingetreden was.

Ernstiger dan dit alles was het, dat de Deutsche uitvoer in de tot dusverre verlopen maanden van 1934 opnieuw is achteruitgegaan. Weer schijnen de afzetmogelijkheden voor het Deutsche fabriekaat overal te zijn verminderd, want de daling van den afzet vond bij den uitvoer naar welhaast elk land plaats.

* * *

De boven aangegeven ontwikkeling van in- en uitvoer in het jaar 1934 — die zich naar alle waarschijnlijkheid zal voortzetten in de laatste maanden van dit jaar — heeft Duitsland voor geheel nieuwe feiten gesteld. Tot dusverre bestond er een uitvoeroverschot en was het de taak der regeling van het deviezenverkeer ervoor te zorgen, dat deze stroom niet voor ongeoorloofde doeleinden afvloeide naar het buitenland. Wel was het gebruik van dit overschot voor de beperkte rentebetaling geoorloofd. Bij het keeren van het getij daarentegen kon van een saldo, dat naar het buitenland afvloeide, natuurlijk geen sprake meer zijn. In de eerste maanden kon men eenigermate aan de handels- en schuldenverplichtingen voldoen, door de overgebleven goudreserves van de Rijksbank ter beschikking te stellen; hier was men echter weldra aan het einde der mogelijkheden, waarna de Rijksbank besloot, over te gaan tot de z.g. Repartierung. Dit stelsel komt neer op een niet grootere betaling in vreemde munt dan hetgeen in dien zelfden tijd is binnengekomen als opbrengst van den uitvoer.

De dienst op de schulden kon zonder meer niet gestaakt worden, wijl het Deutsche Rijk om zoo te zeggen als gemachtigde voor de individueele schuldenaren was opgetreden, en zich tegenover de staten der crediteuren of tegenover de vreemde bankiers in verschillende gevallen contractueel gebonden had. Mede hierdoor werd de achterstand bij de handelsbetalingen weldra hoog.

Reeds in het voorjaar had de zeer sterke invoer, vooral van grondstoffen, de aandacht van de regering getrokken, en, gezien de ontwikkeling van de handelsbalans, tot beperkende maatregelen aanleiding gegeven. Hiermede ontstond de z.g. Ueberwachung, welke zich aanvankelijk beperkte tot een tijdelijk invoerverbod en een inventarisatie van de bestaande voorraden van verschillende belangrijke grondstoffen. Gaandeweg is de sfeer der invoercontrole uitgebreid tot nagenoeg alle grondstoffen. Na afloop van den tijd, waarvoor de voorloopige invoerverboden waren afgekondigd — deze dienden zoewel om een vermindering van de buitensporige voorraadvorming teweeg te brengen als om tot een juiste inventarisatie der hoeveelheden grondstoffen te komen — werden door de daartoe ingestelde controlebureaux vergunningen voor import afgegeven in gevallen, waarin de invoer dringend geacht werd. Dit stelsel van de Ueberwachung vertoont daarmede eenige overeenkomst met dat der contingentteering, al is ook het doel een ander. Overeenkomst tusschen beide systemen is, dat de invoer tot op een bepaald quantum beperkt wordt. Eigenlijke contingentteeringen kent Duitsland slechts weinige. Alleen op het stuk van de levensmiddelen is, door de schepping van den Reichsnährstand door de huidige regering, op groote schaal iets dergelijks tot stand gebracht. Heeft de contingentteering echter een bij uitstek handelspolitiek doel, bij de invoercontrole in den vorm van Ueberwachung ligt het doel op het terrein van de geldpolitiek. Uit hun aard leenen grondstoffen zich trouwens niet tot een beschermende contingentteering, waar in het algemeen de beperking van hun invoer de nationale industrie moet benadeelen.

Als onderdeel van de Ueberwachung heeft men verder voor eenige materialen, als elektrische geleidingen en fietsbanden, de samenstelling voorgeschreven. Voorts heeft men, volkomen passend in het stelsel, getracht de voorziening van de exportindustrie met grondstoffen zoo min mogelijk in gevaar te brengen. De nijverheid voor de binnenlandsche markt echter heeft zichzelf een zekere beperking moeten opleggen. Voor de textiel is deze zelfs wettelijk vastgesteld in den vorm van een verkorting van den arbeidsduur.

Op het eerste gezicht doet zich de vraag voor, waarom de toch zoo strenge Devisenbewirtschaftung niet tot een sluitende handelsbalans kon voeren. Daarbij speelt echter de techniek dezer deviezencontrole een rol, die in aanmerking genomen moet worden om de resultaten, waartoe zij gevoerd heeft, te begrijpen. Deutsche importeurs van buitenlandsche goederen, en ook buitenlandsche exporteurs die naar Duitsland leverden, konden tot dusverre in het bezit van een enkelvoudige vergunning tot betaling van ingevoerde goederen gesteld worden, maar daarnaast ook — tot op 1 Juni jl. — een meervoudige, algemeene vergunning verkrijgen. De laatste vergunning nu, die de belangrijkste firma's zich verworven hadden, stelde niet alleen in staat tot overmaking naar het buitenland van een bepaald grondbedrag per maand, maar veroorloofde daarenboven den bezitter ervan om tot onbepaalde hoogte betalingen op de rekeningen van de buitenlandsche circulatiebanken bij de Rijksbank te doen, wanneer de verrekening geschiedde met landen, waarmede een clearing-overeenkomst gesloten was. Met vele Europeesche landen, o.a. ook met Nederland, bestond een clearing-overeenkomst.

De beperking van het maandelijks te transfereeren grondbedrag, gelijk men die in dit jaar doorgevoerd

heeft, was dus een volkomen onvoldoende maatregel, om tot stringente beperking van den invoer te geraken. Vandaar het ontstaan van de Ueberwachung naast de Devisenbewirtschaftung. Vandaar ook de noodzakelijkheid, welke, na verschillende maanden van een nadeelig saldo op de handelsbalans, bij de Rijksbank gevoeld werd, om tot de boven aangeduide Repartierung over te gaan. In het voorbijgaan valt nog te vermelden, dat in de stortingen als bedoeld bij de clearing-overeenkomsten, het euvel ingetreden is, dat veelal goederen, afkomstig uit een derde land (waarmede Duitsland geen verrekeningsovereenkomst had aangegaan) via landen, waarmede een clearing-verkeer bestond, betaald werden. Door supplementaire overeenkomsten op de clearing-protocollen heeft men dit misbruik weten uit te bannen — gelijk bekend is, werd begin Juni ook met Nederland zulk een additionele overeenkomst aangegaan — welke uitbanning helaas met ernstig nadeel voor den tusschenhandel over het betreffende land is gepaard gegaan. Dit alles heeft echter de Deutsche handelsbalans, bij de voortgezette nadeelige ontwikkeling van den export, geen baat mogen brengen, en daarmede geraakte ook de Mark in gevaar.

Op 24 September nu is een geheel nieuw stelsel in werking getreden, dat een uniforme controle op den geheelen Duitschen invoer brengen moet. De Ueberwachung blijft, en wordt zelfs uitgebreid tot over alle nog vrij gebleven grondstoffen en halffabrikaten; ook fabrieken zullen voortaan bij den invoer „überwacht” worden, terwijl de controle, op den invoer van agrarische producten reeds uitgeoefend, met die van een Ueberwachungsstelle gelijk wordt gesteld. De invoer-controlebureaux zullen voortaan de vergunningen moeten afgeven, welke voor de betaling van geïmporteerde of te importeerende goederen noodig zijn. Hoe groot ook de technische moeilijkheden bij de inwerkingtreding en toepassing van het nieuwe systeem zullen zijn, erkend moet worden, dat een uniforme regeling van de geheele materie veel voor heeft op den zeer gecompliceerden toestand, welke langzamerhand was ingetreden. Enkele dringende vragen blijven voorloopig onbeantwoord, waarvan die van de betaling der door de Repartierung achterstallig geworden vorderingen voor goederenleveringen wel de belangrijkste is.

Ofschoon nog geenerlei bijzonderheid vaststaat omtrent hoe en wat beperkt wordt, kan toch reeds thans gezegd worden, dat een juiste toepassing van het nieuwe stelsel heden, gezien de Deutsche handels- en betalingsbalans, de eenige uitweg is. Voor Duitsland en voor de aan Duitsland leverende landen — dat is de overige wereld — is het zeer te hopen, dat de Deutsche uitvoer zich weldra weer zoo ontwikkelen kan, dat het niet tot een al te groote invoerbeperking behoeft te komen. Na te gaan in hoeverre deze verbetering van Duitsland zelf uit kan worden teweeg gebracht, en in hoeverre de internationale handelsmoeilijkheden of de speciaal tegen Duitsland gerichte boycott aan de ongunstige huidige verhoudingen debet zijn, valt buiten het kader van dit artikel.

HK. RIEMENS.

DE RIJKSMIDDELEN OVER AUGUSTUS 1934.

De plotselinge verbetering in den loop der middelen, die het Overzicht over Juli 1934 te zien gaf, heeft zich helaas in de afgelopen maand niet gehandhaafd. Beschouwen wij eerst de onder Afdeling II van den staat ondergebrachte „Overige Middelen”, dan zien wij weliswaar, dat deze groep in Augustus jl. f 3.078.400 méér heeft opgeleverd (bij een totale ontvangst van f 30.906.000), doch deze vooruitgang is louter aan de omzetbelasting en de couponbelasting te danken, welke eerst in 1934 zijn ingevoerd. Indien deze beide middelen buiten beschouwing blijven, blijken de resterende heffingen

f 2.751.400 minder te hebben opgeleverd dan in de gelijknamige maand van 1933 en zoo zijn wij blijkbaar weer tot de dalende maandopbrengsten teruggekeerd. Ook bij nadere analyse blijkt het resultaat ongunstig. Vrijwel alle middelen werkten ertoe mee. Een uitzondering werd alleen gemaakt door den zoutaccijns en den tabaksaccijns, alsmede door de zegelrechten. Al de andere middelen bewogen zich in dalende lijn.

Onder deze omstandigheden moet het middelenoverzicht over de afgelopen maanden van het jaar ook wel tegenvallen. De totale opbrengst bedroeg f 229.542.500 tegen f 207.191.300 in hetzelfde tijdvak van 1933. Wordt ook hier de correctie ten aanzien van de omzetbelasting en de couponbelasting toegepast, dan verandert het voordeelig saldo echter in een nadeelig van f 12.371.100. Wat de raming betreft ontstond in de eerste acht maanden een achterstand van f 28.135.800 of van f 4.258.200, indien de nieuwe heffingen buiten de rekening worden gehouden.

De opbrengst der dividend- en tantiëmebelasting was weer teleurstellend; het decrees bedroeg ditmaal f 520.100, waardoor de achterstand over de afgelopen maanden van het jaar is gestegen tot f 541.000. Dat de raming over acht maanden met f 1.875.700 werd overtroffen, is slechts een gevolg van de omstandigheid, dat dit middel in het midden des jaars het grootste deel pleegt op te brengen. Het blijkt dus wel, dat aan de vermindering der dividendbetalingen nog geen einde is gekomen.

De invoerrechten gaven f 397.200 minder; op zichzelf beschouwd was de ontvangst (f 7.519.700) echter volstrekt niet gering, immers f 1.264.500 meer dan de gemiddelde maandraming en dat niettegenstaande Juli een record-bedrag van f 8.458.000 in 's Rijks schatkist had gebracht. Het compenseerend invoerrecht en de invloed van de met 1 Juli jl. in werking getreden tariefwijziging zijn de aanwijsbare oorzaken van deze stijging. Daar ook de maanden Mei en Juni hooge opbrengsten gaven, toen de invoer werd gestimuleerd door de op komst zijnde tariefwijziging, valt het totale cijfer over acht maanden nog mee; de raming over genoemde periode werd althans overschreden (met f 802.000). Daarentegen werd de opbrengst van Januari/Augustus 1933 bij lange na niet gehaald (nadeelig verschil f 6.158.200).

Met de accijnzen gaat het over het algemeen slecht. Alleen de zoutaccijns en de tabaksaccijns gaven ditmaal méér. Bij eerstgenoemd middel moet echter worden bedacht, dat de ontvangsten in de eerste maanden van het jaar laag waren. De tabaksaccijns ondervond den invloed van de met ingang van 1 Maart jl. ingevoerde verhooging van deze heffing. Daar de tabaksaccijns een crediettermijn van zes maanden kent, kan de hooge opbrengst voor een deel nog gereedelijk verklaard worden door de groote veraccijnsing vóór de invoering der belastingverhooging. Alle andere accijnzen gaven een mindere ontvangst. De geslachtaccijns wees een decrees aan van f 109.100 als gevolg van de voortgezette daling der vee prijzen; bovendien was de ontvangst van Augustus 1933 vrij hoog. De in de afgelopen maanden verkregen voorsprong werd daardoor omgezet in een nadeelig verschil. De teruggang van den wijnaccijns was slechts gering; ook bij den gedistilleerdaccijns was het verschil niet groot (vermindering f 19.000); het tekort bij laatstgemeld middel, gerekend over acht maanden, bedraagt thans f 1.862.100, hetgeen ongetwijfeld als een crisisverschijnsel is te beschouwen. Hetzelfde geldt van den bieraccijns, die ditmaal niet minder dan f 233.400 in opbrengst terugliep. Ook hier maakte het surplus der eerste zeven maanden door het ongunstige resultaat van Augustus plaats voor een nadeelig verschil (van f 157.700). Bijzonder zorgwekkend is de loop van den suikeraccijns; de achteruitgang bedroeg ditmaal zelfs f 1.554.800, waardoor het tekort over de afgelopen

maanden steeg tot f 7.489.200. Het verbruik van dit artikel is gedrukt door de hoge crisisheffingen; bovendien is de afschaffing der 20 procenten van invloed, daar deze gepaard gaat met de teruggaaf van reeds betaalde procenten.

De belasting op gouden en zilveren werken verschaftte f 9.800 minder. De omzetbelasting herstelde zich na den terugval van Juli eenigszins en leverde ditmaal f 5.414.300, zijnde het hoogste maandbedrag, dat tot dusver werd geind. Toch blijft dit middel nog steeds belangrijk bij de verwachting ten achter (de maandraming is f 6.791.700), hetgeen door de reeds meermalen vermelde bijzondere oorzaken gedurende den overgangstijd niet voldoende wordt verklaard. De achterstand over acht maanden ad f 22.343.100 beteekent een groote tegenvaller voor de rekening van den dienst 1934. De couponbelasting houdt zich beter, al was de opbrengst der afgelopen maand ook niet bijster gunstig. Gerekend over acht maanden is in vergelijking met de raming een deficit ontstaan van f 1.534.500, doch de wet trad eerst op 25 Februari jl. in werking, terwijl de raming over een vol jaar is berekend; bovendien wordt de opbrengst ongunstig beïnvloed door de in verband met de daling van den rentestand plaats gehad hebbende conversies.

De zegelrechten liepen vooruit met f 296.900, hoewel de beursbelasting met f 37.600 achteruitging: De hoge opbrengst is vermoedelijk het gevolg van de vele conversieelingen, waarop effectenzegel is betaald. De registratierechten vertoonden ditmaal een vermindering van f 94.400. Toch gaat het ook met dit middel den laatsten tijd wat beter; de middelenstaat vermeldt zoowel voor de zegel- als voor de registratierechten over de eerste acht maanden een voordeelig verschil (van resp. f 1.092.800 en f 239.800). De successierechten gaven f 353.400 minder; toch moet gezegd worden, dat dit middel niet tegenvalt; in het tijdvak Januari/Augustus werd tenminste nog f 1.720.500 meer ontvangen dan in dezelfde maanden van het vorige jaar. De loodsgelden konden ditmaal door de verlaging van het tarief de opbrengst van dezelfde maand van 1933 niet halen; het nadeelig verschil bedraagt f 9.200; dank zij de bevredigende resultaten der zeven voorafgaande maanden werd tot dusver echter een overschot verkregen van f 208.700.

Over de „Directe Belastingen” van Afdeling I kunnen wij ditmaal kort zijn. De invloed van het nieuwe belastingjaar 1934/1935 doet zich steeds sterker gevoelen. Wat de vergelijking met het overeenkomstige tijdstip van 1933 betreft, deze is voor de inkomstenbelasting weer ongunstiger geworden; de achterstand kwam n.l. van f 7.040.700 op f 7.510.100. Ten aanzien van de overige middelen valt een verbetering te constateeren. De voorsprong, welke bij de grondbelasting aan het eind van Juli jl. ontstond ad f 198.300 steeg tot f 217.100, terwijl het accres bij de vermogensbelasting krom van f 85.100 tot f 337.800. En wel vertoont de Verdedigingsbelasting I nog een achterstand, doch deze daalde van f 361.300 tot f 134.700.

ONTVANGEN BOEKEN.

Het Deutsche nationaal-socialisme. De West-Europeesche democratie op de proef gesteld door H. Diemer. (Kampen 1934; J. H. Kok N.V. Prijs ing. f 2,90, geb. f 3,90).

In dit boek heeft de schrijver den oorsprong van deze merkwaardige beweging trachten te schetsen, benevens een beknopte geschiedenis gegeven van het eerste jaar der nationaal-socialistische periode in Duitschland. De schrijver is zeer voorzichtig geweest in het uitspreken van een beslist oordeel.

De Engelsche wollenstoffen-industrie door Drs. Ch. Truyen, P. Hamburg en G. Wijtvliet. Uitgave No. 3 van het Economisch-Technologisch Instituut. (Tilburg 1933).

De eerste publicatie van het Econ. Tech. Instituut gaf een beeld van de Nederlandsche wollenstoffenindustrie. Deze studie behandelt de Engelsche industrie. Met het oog op een voorbereiding voor de herovering van de oude en het winnen van nieuwe afzetgebieden, is het zonder twijfel hoogst belangrijk een analyseering van de buitenlandsche markten te maken, zooals in deze publicatie is geschied.

Indrukken uit Amerika door Dr. B. Landheer. (W. L. en J. Brusse's Uitgevers Mij. Rotterdam 1934. Prijs ing. f 1.50).

Indrukken van een eenjarig verblijf in Amerika.

Tarieven van Rijksinkomsten- en Gemeentefondsbelasting, Vermogens- en Verdedigingsbelasting van de gemeenten Arnhem, Apeldoorn, Renkum, (Oosterbeek, Heelsum), Rheden (Velp, De Steeg, Dieren) en Wageningen, over het belastingjaar 1934/'35 samengesteld door S. J. Wijers. (Arnhem; G. W. van der Wiel & Co. Prijs f 0.50).

De steunverleening aan werklooze arbeiders door G. W. F. van Hoeven, Referendaris bij het Departement van Sociale Zaken, Chef van de Afdeling Steunverleening. Met medewerking van Mr. J. H. J. Schouten, Commies bij het Departement van Sociale Zaken. (Alphen a. d. Rijn 1934. N. Samson. Prijs f 4.25).

Tien jaren practijk van de rijksbemiddelaars uit de ervaringen met duizend arbeidsgeschillen door Prof. Mr. A. C. Josephus Jitta, Rijksbemiddelaar in het 3e district. (Groningen, den Haag, Batavia 1934; J. B. Wolters' Uitgevers-Maatschappij N.V. Prijs f 1,25).

Een vlot geschreven brochure over het instituut der Rijksbemiddelaars, waarover in ons blad van 11 April jl. reeds een artikel is verschenen.

De werkloosheid als economisch en politiek vraagstuk door Drs. J. A. Monod de Froideville. (Rotterdam 1934; Nijgh & van Ditmar N.V. Prijs f 0,50).

De schrijver wijst in deze brochure op de noodzakelijkheid van verlaging van het loonpeil. In dit verband wijdt hij ook enkele beschouwingen aan het vraagstuk van de werkverruiming.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	16-22 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	16-22 Sept. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	29.123	990.587	1.068.436	—	28.355	21.121	1.018.942	1.089.557
Rogge	9.802	314.580	281.366	—	15.257	5.969	329.837	287.335
Boekweit	506	16.885	16.490	—	—	25	16.885	16.515
Mais	15.659	686.930	800.016	252	158.453	142.980	845.383	942.996
Gerst	7.012	284.125	285.892	894	39.075	26.143	323.200	312.035
Haver	1.900	91.923	107.221	—	3.195	3.306	95.118	110.527
Lijnzaad	8.209	164.511	161.726	979	172.582	189.974	337.093	351.700
Lijnkoek	50	55.499	81.222	—	25	200	55.524	81.422
Tarwemeel	280	14.893	13.226	127	2.183	5.271	17.076	18.497
Andere meelsoorten	899	42.761	37.254	—	5.352	7.797	48.113	45.051.

OVERZICHT VAN DEN STAND DER RIJKSMIDDELEN.
(In Gulden)

Afdeling I Dir. belastingen.	Kohieren voor den dienst 1934 ¹⁾			Zuiver bedrag der kohieren (met inbegrip v.d. opz. v/h. Leeningf. 14) voor den vorigen dienst t. m. dezelfde maand van het vorige jaar ²⁾
	Benaming der middelen	Totaal bedrag	Bedragen, welke zijn teruggegeven of anders dan wegens betaling op de kohieren afgeschreven	
Grondbelast. a)	9.750.124	9.868	9.740.255	9.523.174
Inkomst.bel. b)	44.007.862	1.325.342	42.682.520	50.192.622
Vermogensbel. c)	12.673.233	111.979	12.561.254	12.223.409
Verdedig.bel. I	7.922.895	91.577	7.831.318	7.965.966
Totalen.	74.354.114	1.538.766	72.815.347	79.905.171

- a) ¼ hoofdsom + 20 procenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen.
 b) Hoofdsom + 20 procenten. c) Hoofdsom + 55 procenten.
 1) Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit 2/3 gedeelte van het belastingdienstjaar 1934/1935 en 1/3 gedeelte van het belastingdienstjaar 1933/1934.
 2) Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit 2/3 gedeelte van het belastingdienstjaar 1933/1934 en 1/3 gedeelte van het belastingdienstjaar 1932/1933.

Afdeling II. Overige middelen.	Aug. 1934	Sedert 1 Januari 1934	Overeenkomstige periode 1933
Benaming der middelen			
Divid.- en tantiëmel. *)	1.259.031	10.035.737	10.576.730
Rechten op den invoer *)	7.519.696	50.843.639	57.001.837
Statistiekrecht	169.061	1.191.230	1.282.381
Accijns op zout	177.938	1.324.822	1.400.468
Accijns op geslacht	492.998	4.306.141	4.355.101
Accijns op wijn *)	47.651	1.529.469	1.411.241
Accijns op 't gedistill. *)	2.492.532	19.714.241	21.576.314
Accijns op -bier *)	1.013.163	7.060.023	7.217.730
Accijns op suiker *)	4.474.399	33.949.545	41.438.750
Accijns op tabak *)	2.689.843	20.208.395	19.461.538
Bel. op gouden en zilwerw.	34.610	334.424	407.686
Opzetbelasting ³⁾	5.414.274	31.990.215	—
Couponbelasting ⁴⁾	415.540	2.732.152	—
Recht. en boeten v. zegel ⁵⁾	1.437.007	11.751.066	10.658.225
Recht. en boet. v. registr.	741.656	7.632.430	7.393.510
Recht. en boet. v. successie, v. overgang bij overlijden en v. schenking	2.247.085	22.430.822	20.710.331
Opbrengst d. loodsgelden	279.468	2.508.149	2.299.441
Totalen	30.905.952	229.542.500	207.191.283

- *) Hoofdsom en opcenten, ook wat betreft de ontvangsten over het vorige jaar, bedoeld in kolom 3.
 3) Het verschil tusschen de raming en de opbrengst van dit middel, is in hoofdzaak het gevolg van de in vorige overzichten medegedeelde oorzaken.
 4) Ofschoon de raming van dit middel over een vol jaar is berekend, trad de wet tot heffing van deze belasting eerst op 25 Februari 1934 in werking.
 5) Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. f 217.083 (Beursbel.)
 6) Id. f 2.199.026.

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET WEGENFONDS.

Wegenbelasting	903.360	10.849.163	10.383.453
Rijwielbelasting	2.717.913	7.256.365	7.062.990
Totaal	3.621.273	18.105.528	17.446.443

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET GEMEENTEFONDS.

	Dienst 1933/1934 Zuiver bedrag der kohieren tot en met de maand Aug. 1934	Zuiver bedrag der kohieren voor den dienst 1932/33 tot en met dezelfde maand van 1933
Gemeente.f.belast.	59.872.907	70.023.825
Tijd. opz. o. d. gem.f.b.	22.924.100	—
Opc. verm. t. get. v. 50	5.791.921	5.521.244
Tijd. opz. o. d. verm.b.	3.475.152	—

STATISTIEKEN.
BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc Wissels. 2½ 19 Sept. '33	Liessabon	5½ 8 Dec. '33	
Bk. { Bel. Binn. Eff. 3 19 Sept. '33	Londen	2 30 Juni '32	
{ Vrsch. in R.C. 3 19 Sept. '33	Madrid	6 26 Oct. '32	
Athene	7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 1½ 1 Feb. '34	
Batavia	4 1 Juli '34	Oslo	3½ 22 Mei '33
Belgrado	6½ 16 Juli '34	Parijs	2½ 31 Mei '34
Berlijn	4 22 Sept. '32	Praag	3½ 25 Jan. '33
Boekarest	6 5 Apr. '33	Pretoria	3½ 15 Mei '33
Brussel	2½ 28 Aug. '34	Rome	3 11 Dec. '33
Budapest	4½ 17 Oct. '32	Stockholm	2½ 1 Dec. '33
Calcutta	3½ 16 Feb. '33	Tokio	3.65 2 Juli '33
Dantzig	3 6 Mei '33	Weenen	4½ 27 Juni '34
Helsingfors	4½ 20 Dec. '33	Warschau	5 26 Oct. '33
Kopenhagen	2½ 1 Dec. '33	Zwits. Nat. Bk. 2 22 Jan. '31	

OPEN MARKT.

	1934				1933	1932	1914
	22 Sept.	17/22 Sept.	10/15 Sept.	3/8 Sept.	18/23 Sept.	19/24 Sept.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1/2	1/2	9/16-1/2	9/16	9/16-9/4	1/4-1/2	3/8-9/16
Prolong.	1	1	1	1	1	1	2 1/4-3/4
Londen Daggeld	1/2-1	1/2-1	1/2-1	3/4-1	1/4-1	1/4-1	1 1/4-2
Partic. disc.	5/8-1 1/16	5/8-1 1/16	5/8-3/4	3/4-9/16	3/8-7/16	1/2-1 1/16	4 1/4-9/4
Berlijn Daggeld	4-5 1/4	4-5 1/4	4-5 1/2	4-5 1/2	4 1/4-5 1/4	4 1/2-6 3/4	—
Maandgeld	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	5-6	—
Part. disc.	3 7/8	3 7/8	3 3/4	3 3/4	3 7/8	3 7/8-4	2 1/2-1 1/2
Warenw.	4-1/2	4-1/2	4-1 1/2	4-1/2	4-1/2	5-1/2	—
New York Daggeld 1)	1	1	1	1	1 1/2	2-1 1/4	1 1/4-2 1/4
Partic. disc.	9/8	9/8	9/16-5/8	9/16	3/4	7/8	—

1) Koers van 21 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.
 2) Koers van 10/14 Sept.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
18 Sept. 1934	1.45 11/16	7.29 5/8	58.85	9.72 5/8	34.64	100 5/8
19 " 1934	1.45 5/8	7.28 3/4	58.85	9.72	34.63 1/2	100 3/8
20 " 1934	1.45 9/16	7.26 5/8	58.87 1/2	9.72	34.62	100 1/8
21 " 1934	1.45 13/16	7.27 7/8	58.92 1/2	9.72 1/2	34.64	100 3/8
22 " 1934	1.45 13/16	7.28	58.90	9.72 1/2	34.63	100 3/8
24 " 1934	1.45 11/16	7.26 5/8	58.80	9.72 1/2	34.61	100 3/8
Laagste d.w. 1)	1.45 1/4	7.26 1/4	58.77 1/2	9.71 1/2	34.60	100
Hoogste d.w. 1)	1.46	7.30	58.95	9.73	34.67 1/2	100 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag *)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
18 Sept. 1934	48.14	—	6.14	1.48	12.66	20.17 1/2
19 " 1934	48.10	—	6.14	1.48	12.65	20.17 1/2
20 " 1934	48.11	—	6.14	1.48	12.65	20.16
21 " 1934	48.12 1/2	—	6.14	1.48	12.66 1/2	20.17 1/2
22 " 1934	48.14	—	6.14	1.48	—	—
24 " 1934	48.14	—	6.14	1.48	12.65	20.16
Laagste d.w. 1)	48.05	—	6.11	1.45	12.60	20.07 1/2
Hoogste d.w. 1)	48.17 1/4	28.—	6.16	1.50	12.70	20.25
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
18 Sept. 1934	37.62 1/2	32.60	36.65	3.20 1/2	39 1/8	1.50 1/8
19 " 1934	37.60	32.57 1/2	36.62 1/2	3.21	39 1/4	1.50
20 " 1934	37.52 1/2	32.50	36.52 1/2	3.21	39	1.50
21 " 1934	37.65	32.57 1/2	36.60	3.21	39	1.50 1/8
22 " 1934	37.55	32.55 1/2	36.60	3.22	39	1.50
24 " 1934	37.47 1/2	32.45	36.52 1/2	3.21	39	1.50 1/2
Laagste d.w. 1)	37.20	32.20	36.25	3.18	38 1/4	1.49 1/4
Hoogste d.w. 1)	37.85	32.80	36.85	3.24	39 3/4	1.50 3/4
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wékelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
18 Sept. 1934	5,01	6,67 5/8	40,54	68,67
19 " 1934	5,00 3/8	6,68 1/8	40,49	68,74 1/2
20 " 1934	4,99 1/4	6,67 1/8	40,50	68,72
21 " 1934	4,99 5/8	6,67 1/2	40,46	68,62
22 " 1934	4,99 3/4	6,67 3/4	40,48	68,63
24 " 1934	4,98 5/8	6,64	40,40	68,62
25 Sept. 1933	4,74 1/4	5,98 1/4	36,65	61,65
Muntpariteit	4,86	3,90 5/8	23,81 1/4	40 1/16

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

Table with columns for ZUIVEL EN EIERN and METALEN, listing various commodities like butter, cheese, copper, tin, iron, zinc, gold, and silver with their prices in different units and currencies.

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Maltling; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 1) 7 Sept. 2) 14 Sept. 3) 21 Sept.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN 1)

Table with columns for BOUWMATERIALEN and KOLONIALE PRODUCTEN, listing building materials like wood and stone, and colonial products like cacao, rubber, and sugar.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

